

ข้อดีข้อดีจากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการล่ามในที่ประชุมของประชาคมอาเซียนเมื่อ
เปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป

นายณวัฒน์ คู่ศรีบรรจง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการแปลและการล่าม (สาขาการล่าม) ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

บทคัดย่อ

การประชุมในบริบทของประชาคมอาเซียนทวีจำนวนตามการพัฒนาและกรอบความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคนี้ แต่อุปสรรคในการสื่อสารภาษาอังกฤษยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ลดประสิทธิภาพการประชุม งานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการประชุมในบริบทอาเซียน พบว่าการกำหนดให้ใช้เฉพาะภาษาอังกฤษในที่ประชุมบ่อยครั้งกระทบต่อความเข้าใจเนื้อหาการประชุมและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมจากแต่ละประเทศ โดยเฉพาะการประชุมในระดับปฏิบัติการมักได้รับผลกระทบมากที่สุดเพราะต้องเผชิญปัจจัยที่ทำให้การสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นอุปสรรค เช่น ปัจจัยด้านงบประมาณจำกัด ความสามารถใช้ภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมประชุมที่หลากหลาย เป็นต้น ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ชี้ว่าการจัดจ้างล่ามเพื่อลดอุปสรรคด้านการสื่อสารในที่ประชุมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประชาคมอาเซียนคือใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการล่ามสู่ภาษาอื่นๆ ถึงกระนั้นก็ยังติดประเด็นเรื่องนโยบายของประชาคมอาเซียนเองที่กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการภาษาเดียว ไม่สนับสนุนให้มีการจ้างล่าม ซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากสหภาพยุโรปที่สนับสนุนหลักพหุภาษานิยมหรือนโยบายภาษาทางการและภาษาปฏิบัติการที่หลากหลาย ปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการประชุมในบริบทอาเซียนต้องหาทางออกให้การสื่อสารในที่ประชุมเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีต่างๆตามอัตภาพ นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ไม่น้อยมากที่ประชาคมอาเซียนจะจัดตั้งหน่วยงานอำนวยความสะดวกล่ามในที่ประชุมเหมือนที่สหภาพยุโรปมี

คำสำคัญ: 1. การล่าม 2. ประชาคมอาเซียน 3. สหภาพยุโรป 4. นโยบาย 5. พหุภาษานิยม

Abstract

The number of conferences under the ASEAN contexts is increasing as the development and cooperation in this region escalates. However, the English language barrier persists as a major negative factor that lowers the efficiency of those meetings. This research interviewed relevant personnel in ASEAN-context conferences. Results show that having English as the only language used in conferences hosting people from different countries affect the audience understanding and participation. Working-level conferences face the most difficulties as they encounter more factors that obstruct English communication, e.g. limited interpreter budget, differing English proficiency levels etc. The research also shows that using English for relay interpretation to other languages is the most suitable setup on conferences under ASEAN contexts. Nevertheless, the ASEAN Community's policy on English as the single official language discourages engagement with interpretation services. This is in contrast with the European Union where a multilingualism policy is deeply established and policies on multiple official languages and working languages has been implemented. This leaves personnel relevant to ASEAN-context conferences to overcome communication problems in their own capacity. Furthermore, it is unlikely that the ASEAN

Community will establish any organization that is responsible for interpretation like the European Union does.

Keyword: 1. Interpretation 2. European Union (EU) 3. Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) 4. Policy 5. Multilingualism

พัฒนาการของประชาคมอาเซียนและมิติด้านภาษา

ประชาคมอาเซียนเป็นการรวมตัวของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อเสริมสร้างสันติภาพซึ่งจะนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าของสังคมและวัฒนธรรม ประชาคมอาเซียนนั้นมีหลักการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือกันของรัฐสมาชิก เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนไปพร้อมกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ดังนั้นการพัฒนาของประชาคมอาเซียนนั้นจะต้องพึ่งพาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น

ในปี 2017 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการจัดประชุมที่เป็นทางการกว่า 500 ครั้งและการประชุมที่ไม่เป็นทางการที่ระบุได้อย่างต่ำ 2,000 ครั้ง แน่นนอนว่าเมื่อเวลาผ่านไปจำนวนการจัดประชุมย่อมเพิ่มขึ้นตามกรอบความร่วมมือและคู่เจรจาที่เพิ่มขึ้น การจัดประชุมในของประชาคมอาเซียนก็มีความหลากหลายมาก มีผู้เข้าร่วมจากประเทศทั้งที่เป็นและไม่ได้เป็นรัฐสมาชิก ตั้งแต่ระดับผู้นำรัฐ ผู้วางแผนนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญจนถึงประชาชนทั่วไป เนื้อหาการประชุมมีเนื้อหาความซับซ้อนและหลายหลายต่างกัน แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในที่ประชุมนั้นก็คือภาษาที่ใช้ในที่ประชุม

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางภาษา ภาษาที่แต่ละรัฐใช้ก็สะท้อนถึงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของรัฐแต่ละรัฐอย่างลึกซึ้ง แต่อย่างไรก็ตามในกฎบัตรอาเซียนนั้น มีการกำหนด "ภาษาที่ใช้ในการทำงาน" (Working Language) เป็นภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียว ทำให้การดำเนินงานและประชุมใดๆก็ตาม กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษ บ่อยครั้งการสื่อสารจึงเป็นอุปสรรคเนื่องจากซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมมีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน อนึ่ง หากพิจารณาถึงความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของประชาชนในรัฐสมาชิกของประชาคมอาเซียนแล้วจัดว่าอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาอีกมาก จากสถิติของ EF English Proficiency Index พบว่าชาวไทยสามารถอ่านเขียนภาษาอังกฤษได้ 49.78%, อินโดนีเซีย 52.15%, เวียดนาม 53.43%, ฟิลิปปินส์ 60.59% หน่วยงานผู้จัดสอบ TOEFL ได้ทำรายงานผลคะแนนเฉลี่ยการสอบวัดระดับภาษาอังกฤษประจำปี 2016 แสดงให้เห็นว่า ประเทศลาวได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 63, ไทย 78, กัมพูชา 71, เวียดนาม 82, อินโดนีเซีย 84, มาเลเซีย 90 และพม่า 81 คะแนน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ชี้ถึงความไม่พร้อมของบุคลากรสอนภาษาอังกฤษในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่นในงานวิจัยของ Yuwono & Harbon (2010) ระบุว่า ประเทศอินโดนีเซียยังขาดบุคลากรสอนภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพ เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่จุดอ่อนสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษคือด้าน Communicative Language Teaching - CLT (Poranee Deerajiset, 2014) และยังมีปัจจัยอื่นๆอีกเช่น ความอายุที่จะพูดภาษาต่างประเทศ, ระบบการเรียนภาษาที่ยังไม่ดีพอ, ขาดโอกาสในการฝึกในสถานการณ์จริง, การเปลี่ยนแปลงคณะทำงานในกระทรวงศึกษาธิการบ่อยครั้งและการขาดวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้ออกนโยบาย (Sophana, 2015) ทั้งนี้ประเทศสิงคโปร์ถือเป็นข้อยกเว้น เพราะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการ ทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้เปรียบมาก

ที่สุดเมื่อทำงานในบริบทอาเซียน ถึงแม้ชาวสิงคโปร์อาจมีสำเนียงภาษาอังกฤษที่เป็นเอกลักษณ์ (Singlish) และอาจเป็นอุปสรรคในการพูดสื่อสารได้ในบางครั้ง

ภายใต้ข้อจำกัดเหล่านี้ จึงสามารถอนุมานได้ว่า บางครั้งผู้เข้าร่วมการประชุมอาจไม่เข้าใจเนื้อหาการประชุมหรือแสดงความคิดเห็นอย่างที่ต้องการสื่อออกไปไม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่าภาษาเป็นอุปสรรคด้านการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการใช้ล่ามการประชุม อันเป็นวิธีที่ทำให้การสื่อสารในการประชุมที่ใช้ภาษาอังกฤษนี้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น การศึกษานี้นำไปสู่คำถามงานวิจัยที่เกี่ยวกับนโยบายภาษาและการจัดจ้างล่ามของประชาคมอาเซียนและหน่วยงานที่ทำงานในบริบทของอาเซียน โดยผู้วิจัยแยกคำถามการวิจัยเป็นสองประเด็นคือ

1. นโยบาย แนวทางปฏิบัติเรื่องการจัดจ้างล่ามในประชาคมอาเซียนและหน่วยงานที่ทำงานในบริบทของอาเซียน เป็นอย่างไร อะไรเป็นเกณฑ์การตัดสินใจจัดจ้างล่ามในที่ประชุม มีขั้นตอนอย่างไร มีภาษาใดบ้าง
2. เมื่อคำนึงถึงแนวคิดพหุภาษานิยมและนโยบายการล่ามของสหภาพยุโรปแล้ว ประชาคมอาเซียนควรปรับเปลี่ยนหรือออกนโยบายเกี่ยวกับภาษาและการล่ามหรือไม่อย่างไร เพื่อให้การสื่อสารในที่ประชุมในบริบทอาเซียนในแต่ละระดับเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

อนึ่ง สหภาพยุโรปเป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการมายาวนาน มีประสบการณ์มากเรื่องการรับรองการประชุมที่มีความหลากหลายทางภาษา มีการจัดตั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบการล่ามงานประชุมอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการดำเนินการของสหภาพยุโรปนี้สามารถนำมาประกอบเป็นกรณีศึกษาเพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์หาแนวทางอันเหมาะสมสำหรับประชาคมอาเซียนในการพัฒนานโยบายภาษาและการจัดจ้างล่ามในที่ประชุมได้

แต่ก่อนที่จะพิจารณานโยบายการจัดจ้างล่ามได้ จำเป็นต้องวิเคราะห์นโยบายด้านภาษาของทั้งสหภาพยุโรปและประชาคมอาเซียนก่อน เพราะนโยบายด้านภาษาจะเป็นตัวกำหนดแนวทางปฏิบัติเรื่องภาษาที่ใช้ในที่ประชุม การรับมือกับปัญหาด้านภาษาและการจัดจ้างล่าม

นโยบายภาษาในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (European Union) ส่งเสริมนโยบายพหุภาษานิยมอย่างชัดเจน ดังปรากฏในกฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐาน (Charter of Fundamental Rights, 2010) มาตรา 3 ภายใต้สนธิสัญญาสหภาพยุโรป (Treaty of European Union, 1993) มีใจความว่า “It shall respect its rich cultural and linguistic diversity, and shall ensure that Europe’s cultural heritage is safeguarded and enhanced.” สหภาพยุโรปได้เชื่อมโยงการใช้ภาษากับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานไว้ว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานอัตลักษณ์บุคคล เป็นวิธีเพื่อใช้สื่อสารและเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ดังนั้นคนทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ภาษาของตนเอง แนวคิดพหุภาษานิยม (Multilingualism) มีความหมายเป็นกลางว่า “การใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาในบริเวณหนึ่งๆ” หรือ “ความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่าหนึ่งภาษา” หรือ “นโยบายขององค์กร บริษัทหรือสถาบันที่กำหนดให้สามารถใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาในการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก” (Clyne, 2017) ซึ่งคุณสมบัติทั้งหมดนั้นสอดคล้องนโยบายภาษาของสหภาพยุโรปทั้งสิ้น นโยบายของสหภาพยุโรปที่สนับสนุนแนวคิดพหุภาษานิยม ได้แก่ การวางกลยุทธ์เพื่อพหุ

ภาษา-นิยมในยุโรป (European Strategy for Multilingualism – ESM) โดยรัฐสภายุโรป หรือโครงการ “Language Diversity – a European campaign to raise awareness for multilingualism and linguistic diversity in Europe” ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการยุโรปและดำเนินกิจกรรมโดย Federal Union of European Nationalities (FUEN)

ภาษาทางการของสหภาพยุโรปมี 24 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ, ภาษาเยอรมัน, ภาษาฝรั่งเศส, ภาษาบัลแกเรีย, ภาษาโครเอเชีย, ภาษาเช็ก, ภาษาเดนมาร์ก, ภาษาเดัตช์, ภาษาเอสโตเนีย, ภาษาฟินแลนด์, ภาษากรีก, ภาษาฮังการี, ภาษาอิตาลี, ภาษาลัตเวีย, ภาษาลิทัวเนีย, ภาษามอลตา, ภาษาโปแลนด์, ภาษาโปรตุเกส, ภาษาโรมาเนีย, ภาษาสโลวีเนีย, ภาษาสโลวัก, ภาษาสเปน, ภาษาสวีเดนและภาษาไอริช ภาษาทางการ (European Union’s Official Languages) ในที่นี้หมายถึงภาษาที่สหภาพยุโรปให้การรับรองใช้สื่อสารได้ระหว่างสถาบันต่างๆ ของสหภาพยุโรปและออกสู่สาธารณะ ส่วนภาษาปฏิบัติการ (Working Languages, Procedure Languages) หมายถึงภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างสถาบัน ในสถาบันและภายในงานประชุมของที่จัดโดยสถาบันของสหภาพยุโรปเอง (Labrie, 1993: 82) พลเมืองของสหภาพยุโรปมีสิทธิที่จะใช้ภาษาทางการใดก็ได้ใน 24 ภาษานี้เพื่อติดต่อกับสถาบันของสหภาพยุโรปและต้องได้รับการติดต่อกลับด้วยภาษาเดียวกัน (The Treaty of the Function of the European Union, Article 24 ex Article 21 TEC) ซึ่งสถาบันต่างๆของสหภาพยุโรปนั้นก็รับนโยบายพหุภาษานิยมมาใช้ในการดำเนินการ สถาบันหลักทั้งหมดรับภาษาทางการทั้งหมด 24 ภาษา ตามเจตนารมณ์แห่งสหภาพยุโรป แต่ความหลากหลายของภาษาปฏิบัติการอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์และวิธีดำเนินการของสถาบัน เช่น ในกรณีสภายุโรป (European Parliament) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติและเป็นตัวแทนของประชาชนทุกคนในสหภาพยุโรป จึงเลือกใช้ภาษาทางการและภาษาปฏิบัติการครบทั้ง 24 ภาษา หรือในกรณีคณะกรรมการยุโรป (European Commission) มีหน้าคล้ายฝ่ายบริหาร ต้องการสภาพคล่องเพื่อดำเนินนโยบาย จึงเลือกภาษาปฏิบัติการจำนวน 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ, เยอรมันและฝรั่งเศส เป็นต้น

การอนุญาตให้ใช้ภาษาทางการและภาษาปฏิบัติการที่หลากหลายในสถาบันหนึ่งๆนั้นย่อมแปลว่าสถาบันนั้นจะต้องอำนวยความสะดวกเรื่องการแปลและการล่ามในที่ประชุมตามภาษาที่กำหนดไว้

ตารางภาษาทางการและภาษาปฏิบัติการที่ใช้ในองค์กรต่างๆของสหภาพยุโรป

ลำดับ	ชื่อสถาบัน	ภาษาทางการ	ภาษาปฏิบัติการ
1.	คณะมนตรียุโรป (European Council)	ทั้งหมด 24 ภาษา	ทั้งหมด 24 ภาษา
2.	คณะกรรมการยุโรป (European Commission)	ทั้งหมด 24 ภาษา	ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส
3.	คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (Council of the European Union)	ทั้งหมด 24 ภาษา	ทั้งหมด 24 ภาษา
4.	รัฐสภายุโรป (European Parliament)	ทั้งหมด 24 ภาษา	ทั้งหมด 24 ภาษา

ลำดับ	ชื่อสถาบัน	ภาษาทางการ	ภาษาปฏิบัติการ
5.	ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (Court of Justice of the European Union)	ทั้งหมด 24 ภาษา	ภาษาฝรั่งเศส
6.	ธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank)	ทั้งหมด 24 ภาษา	ภาษาอังกฤษ
7.	ศาลผู้สอบบัญชียุโรป (European Court of Auditors)	ทั้งหมด 24 ภาษา	ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส

กรณีเปรียบเทียบ: กองอำนวยการล่ามของคณะกรรมการยุติการยุโรป (DG Interpretation - European Commission)

ในงานวิจัยนี้ขอยกตัวอย่างพัฒนาการของกองอำนวยการล่ามของคณะกรรมการยุติการยุโรปมาเป็นกรณีเปรียบเทียบ เนื่องจากคณะกรรมการยุติการยุโรปซึ่งเป็นสถาบันกำกับกองอำนวยการล่ามนั้นมีรูปแบบและหน้าที่ใกล้เคียงกับสำนักเลขาธิการอาเซียน โดยเริ่มต้นในปี 1997 เมื่อสหภาพยุโรปได้มอบหมายให้ Joint Interpreting and Conference Service หรือ SCIC ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะกิจ ดูแลเรื่องบริการล่ามการประชุมแก่สหภาพยุโรปอย่างเป็นทางการ ต่อมาในปี 2003 SCIC ได้รับการยกระดับและผนวกเข้ามาเป็นกองอำนวยการหนึ่งของคณะกรรมการยุติการยุโรป มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการกองล่าม (Director General Interpretation) เพื่อบริหารกองอย่างเป็นระบบ ตามแผนการบริหารงานกองอำนวยการการล่าม (DG Interpretation) หรือ SCIC ในปี 2017 นั้น ระบุกลยุทธ์ในการสนับสนุนการดำเนินงานของสหภาพยุโรปผ่านกิจกรรมหลักๆได้แก่

1. เป็นผู้ให้บริการล่ามในที่ประชุมเพื่อประกันว่าผู้คนสามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นผู้จัดการห้องประชุมของคณะกรรมการยุติการยุโรป รวมถึงให้คำแนะนำการก่อสร้างและปรับปรุงห้องประชุมเพื่อให้สามารถรองรับการประชุมที่ใช้ภาษาหลายภาษา
3. เป็นศูนย์ประสานงานการประชุมของคณะกรรมการยุติการยุโรป
4. สนับสนุนนโยบายพหุภาษานิยมให้เกิดการลงมือปฏิบัติ
5. สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการล่ามและวิธีปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป

กองอำนวยการล่าม (DG interpretation) จะทำงานร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพที่จัดประชุมอย่างใกล้ชิด เพื่อประเมินว่ามีความต้องการการใช้ล่ามในที่ประชุมภาษาใดบ้าง และสามารถจัดคณะล่ามไปช่วยสนับสนุนการประชุมได้ตามคำร้องขอ นอกจากการให้บริการล่ามในที่ประชุมแก่คณะกรรมการยุติการยุโรปแล้ว กองอำนวยการการล่ามยังให้บริการแก่หน่วยงานต่างๆของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะคณะมนตรียุโรปและคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป อีกทั้งประเทศสมาชิกและประเทศอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก รวมถึงหน่วยงานเอกชนอื่นๆที่มีความต้องการติดต่อกับสถาบันของสหภาพยุโรปด้วย ตัวอย่างการให้บริการของกองอำนวยการล่าม เช่น ในงานแถลงข่าวใดๆของคณะกรรมการยุติการยุโรป (European Commission) จะมีการให้บริการล่ามในภาษาทางการของสหภาพยุโรปทุกภาษาตามกำหนดของเลขาธิการคณะกรรมการยุติการยุโรป และมีการถ่ายทอดสดผ่านเว็บไซต์ ec.europa.eu/avservices

ดังที่ปรากฏในการวิเคราะห์นโยบายภาษาของสหภาพยุโรปและจากกรณีเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าองค์กรต่างๆในสหภาพยุโรปสามารถนำนโยบายพหุภาษานิยมมาปฏิบัติใช้ได้จริง เพื่อให้ประชาชนของสหภาพยุโรปทุกคนสามารถติดต่อองค์กรได้โดยตรง อีกทั้งเข้าใจกฎหมายและนโยบายต่างๆของสหภาพยุโรปได้ง่ายเพราะประชาชนทุกคนสามารถเข้าใจการถกเถียงอภิปรายในองค์กรของสหภาพยุโรป ทั้งนี้ รัฐสภายุโรป คณะกรรมาธิการยุโรปและศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปเป็นกลุ่มองค์กรที่ใช้ล่ามมากที่สุดในโลก นอกจากนี้ระบบการจัดการบริการล่ามขององค์กรเหล่านี้ยังทำให้การทำงานเป็นระบบและค่าใช้จ่ายในการให้บริการล่ามนั้นถูกลง ตัวอย่างเช่นจากรายงานผลการดำเนินงานของ DG Interpretation ในปี 2016 เมื่อหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินการล่ามทั้งปีต่อจำนวนประชากรทั้งสหภาพยุโรปแล้วจะอยู่ที่ประมาณ 0.24 ยูโรต่อคน และมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ

นโยบายภาษาของประชาคมอาเซียน

ในกฎบัตรอาเซียน ข้อ 34 ระบุชัดเจนถึงภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียนว่า “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียนคือภาษาอังกฤษ” ดังนั้นในสำนักเลขาธิการอาเซียนและการประชุมต่างๆของภายใต้บริบทของประชาคมอาเซียนจึงใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารเท่านั้น นอกจากนี้ยังไม่มีเอกสารอื่นใดในสำนักเลขาธิการอาเซียนอธิบายขยายความเรื่องนโยบายการใช้ภาษาในการประชุมเพิ่มเติม แต่สิ่งที่เห็นเป็นหลักปฏิบัติเด่นชัดคือเอกสารใดๆ ไม่ว่าจะเป็นบันทึกการประชุม ข้อสัญญา ข้อตกลง อนุสัญญา รวมถึงเอกสารทางการต่างๆที่ออกโดยสำนักเลขาธิการอาเซียนล้วนจัดทำและเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด หากจำเป็นต้องใช้เอกสารที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ฝ่ายผู้ใช้เอกสารมีหน้าที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ ในที่นี้จึงอนุมานได้ว่าหากจำเป็นต้องใช้ล่าม ผู้ที่ต้องการใช้ก็ต้องจัดหาเองเช่นกัน (Agreement on Dispute Settlement Mechanism - China, 2012) ในด้านการล่าม การพัฒนาบุคลากรล่ามการประชุม ประชาคมอาเซียนไม่มีหน่วยงานหรือแผนกใดๆที่ให้บริการหรือจัดจ้างล่ามการประชุมอย่างเป็นทางการ

ด้านการศึกษาภาษานั้น อาเซียนมีแนวคิดเน้นสนับสนุนการศึกษาภาษาอังกฤษ แต่ไม่มีนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน แม้แต่ในแผนการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน “ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint 2025” ที่จัดทำในปี 2016 ไม่มีการระบุใดๆถึงการส่งเสริมการศึกษาภาษาใดๆเลย แม้กระทั่งภาษาอังกฤษ (Kirkpatrick, 2012) การสนับสนุนการศึกษาภาษาอังกฤษนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงเจตนาธรรมณ์ อย่างเช่น ในปี 2013 สำนักเลขาธิการอาเซียนมีการจัดสัมมนาร่วมกับ British Council ในหัวข้อ “Education the Next Generation of Workforce: ASEAN Perspectives on Innovation, Integration and English” เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาภาษาอังกฤษ (H.E. Le Luong Minh, 2013) สาเหตุที่ประชาคมอาเซียนยังขาดนโยบายส่งเสริมการภาษาอังกฤษที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นเพราะภาษานั้นถือเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาของแต่ละรัฐ ถือเป็นเรื่องของแต่ละรัฐสมาชิกของจะต้องบริหารจัดการเอง ประชาคมอาเซียนจะไม่ก้าวำยกิจการภายในของรัฐสมาชิก

ระเบียบวิธีวิจัยข้อดีข้อด้อยของนโยบายภาษาที่มีผลต่อการจ้างล่ามในประชาคมอาเซียน

เนื่องจากนโยบายพหุภาษานิยมของสหภาพยุโรปมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับในประชาคมอาเซียนซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการเดียว ผู้วิจัยเห็นว่าการนำแนวคิดที่ต่างชั่วคราวมาเปรียบเทียบนั้นจะได้แนวปฏิบัติที่สามารถสร้างสมดุลได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งสหภาพยุโรปมีการรวมกลุ่มประเทศที่มีพัฒนาการการมายาวนานกว่าประชาคมอาเซียน จึงเป็นตัวอย่างที่ดีให้เปรียบเทียบว่าอะไรที่เหมาะสมสำหรับอาเซียน อะไรควรรับมาปฏิบัติ อะไรที่อาเซียนไม่ควรทำตามเพราะไม่ตรงตามบริบทของอาเซียนและจะไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้

ดังที่ปรากฏข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษานโยบายด้านภาษาและการจ้างล่ามในที่ประชุมของสหภาพยุโรปและประชาคมอาเซียนแล้ว ทำให้เข้าใจแนวคิด ที่ไปที่มาและวิธีการดำเนินงานที่ผ่านมา ในลำดับถัดไปคือวิเคราะห์หาข้อดีข้อด้อยของนโยบายเหล่านั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพจากกลุ่มคนที่ทำงานในบริบทของอาเซียน โดยการสัมภาษณ์นั้นเป็นการใช้แบบสอบถามที่ออกแบบมาเพื่อกระตุ้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ที่มีในการเข้าร่วมหรือจัดการประชุมในบริบทของอาเซียนและร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายภาษาของประชาคมอาเซียนเมื่อเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป พร้อมแสดงทรรศนะเกี่ยวกับการใช้ล่ามเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการสื่อสารในการประชุมและพัฒนาการของวิชาชีพล่ามในอาเซียน โดยคำถามนั้นมีทั้งที่เป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง ในแบบสอบถามแบ่งคำถามออกเป็นสามหมวด ได้แก่

1. คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการประชุมระดับภูมิภาคอาเซียน : เพื่อเก็บข้อมูลด้านการทำงานว่าเกี่ยวกับบริบทอาเซียนหรือไม่ ในประเด็นไหน ในระดับไหน มีส่วนร่วมในการประชุมรูปแบบไหนบ้างในการทำงานและการประชุมนั้นมีประเศรัฐสมาชิกของประชาคมอาเซียนใดบ้างที่เข้าร่วม และการประชุมมีการจัดการด้านภาษาอย่างไร มีการจ้างล่ามหรือไม่ มีอุปสรรคในการสื่อสารหรือไม่อย่างไร
2. คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องความเหมาะสมด้านนโยบายภาษาของประชาคมอาเซียนเมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายพหุภาษานิยมของสหภาพยุโรป : เพื่อเก็บข้อมูลด้านความคิดเห็นเรื่องความเหมาะสมของนโยบายภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการภาษาเดียวของอาเซียนเมื่อเปรียบเทียบกับของสหภาพยุโรปที่ยึดนโยบายพหุภาษานิยม ถามเกี่ยวกับข้อดีข้อด้อยที่ได้ประสบจากการมีส่วนร่วมในที่ประชุมในบริบทอาเซียนด้วยตนเอง
3. คำถามเกี่ยวกับการจัดจ้างล่ามการประชุมในประชาคมอาเซียนและทิศทางการพัฒนาอาชีพล่ามในภูมิภาคอาเซียน : เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดจ้างล่าม กรณีใดบ้างถึงจะจัดจ้างล่าม ขั้นตอนจัดจ้างล่ามของหน่วยงานที่สังกัด ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาวิชาชีพล่ามและความต้องการล่ามในอนาคตของประชาคมอาเซียนและการพัฒนาของหน่วยงานล่ามสำหรับประชาคมอาเซียน

ตัวแปรควบคุมในการจัดจ้างล่ามในการประชุม คือระดับความสำคัญของการประชุม ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษารูปแบบความสำคัญของการประชุมแต่ละระดับโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานประเภทต่างๆ โดยพิจารณาจากระดับความสำคัญของผู้เข้าร่วมประชุม สามารถแบ่งระดับการประชุมได้สามระดับโดยคร่าวๆ แต่ละระดับมีลักษณะดังนี้

1. การประชุมระดับผู้นำ ผู้แทนผู้นำรัฐหรือผู้แทนกลุ่มชน : ภาษาที่ใช้อาจมีบทบาทมากกว่าการสื่อสาร เช่นเพื่อแสดงนัยยะทางการเมือง (Bourdieu, 1992: 47, Gazzola, 2006) ดังนั้นผู้เข้าร่วมประชุมอาจเลือกใช้ภาษาตามเหตุผลบางอย่าง การประชุมมีความเป็นทางการ มักมีกำหนดการที่ชัดเจน ผู้ร่วมประชุมมักมีบทที่เตรียมมาพร้อมก่อนการประชุม
2. การประชุมระดับวางแผนนโยบาย : ภาษาที่ใช้เน้นการสื่อสารที่เข้าใจ ดังนั้นการเลือกระบบภาษาในที่ประชุมมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมทุกฝ่ายสามารถเข้าใจการประชุมได้ตลอดและสามารถโต้ตอบแสดงความคิดเห็นได้ การประชุมมักอิงจากเอกสารที่เตรียมไว้แล้ว มีลักษณะกึ่งทางการ
3. การประชุมระดับปฏิบัติการ : ภาษาที่ใช้เน้นการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ เน้นการถ่ายทอดข้อมูลให้อีกฝ่ายเพื่อนำไปปฏิบัติ มักเป็นการสื่อสารทางเดียว การประชุมมีจุดประสงค์เพื่อชี้แจงนโยบายและนำไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่น การประชุมระดับปฏิบัติการนี้รวมถึงการจัดอบรมด้วย

การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์นั้นใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่ต้องทำงานอยู่หรือเคยมีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับบริบทของอาเซียน จะขึ้นตรงกับสำนักเลขาธิการอาเซียนหรือเป็นหน่วยงานเอกชนก็ได้ และจะต้องเคยเข้าร่วมการประชุมที่มีผู้เข้าร่วมจากประเทศอื่นในอาเซียนด้วยอย่างน้อยหนึ่งประเทศในระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา จำนวน 10 คน โดยผู้สัมภาษณ์อาจมีการแนะนำบุคคลอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไข เพื่อขยายกลุ่มสัมภาษณ์ต่อไปได้ (snowball sampling) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกจะต้องครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานภายใต้บริบทอาเซียนที่หลากหลาย ได้แก่

1. สำนักเลขาธิการอาเซียน
2. สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ (กรมอาเซียน)
3. หน่วยงานราชการไทยที่ทำงานเกี่ยวข้องกับบริบทอาเซียน
4. องค์กรเอกชนที่ทำงานในบริบทอาเซียน
5. ล่ามที่ทำงานในบริบทอาเซียน

เพื่อให้สะท้อนการใช้ล่ามในการประชุมระดับต่างๆ ผู้วิจัยจึงขอแยกระดับตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็นสองกลุ่มหลักได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับบริหารและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ยังแยกพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์การทำงานในบริบทของสหภาพยุโรป ในที่นี้หมายถึงได้ทำงานที่เกี่ยวข้อง และได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมในบริบทของสหภาพยุโรปที่มีผู้เข้าร่วมมากกว่าสามประเทศมาก่อน ไม่นับการทำงานแบบทวิภาคีกับประเทศใดประเทศหนึ่งของยุโรป ด้วยประสบการณ์จากการทำงานนี้ จึงอาจมีความคิดเห็นเชิงเปรียบเทียบอันเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลาการวิจัยและงบประมาณ กลุ่มตัวอย่างจึงเป็นคนไทยเท่านั้น ไม่สามารถสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มาจากประเทศอื่นๆ ในอาเซียนได้

ตาราง – รายละเอียดกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ระดับตำแหน่ง	ประเภทหน่วยงาน	จำนวนประเทศในกลุ่มอาเซียน ที่ได้มีโอกาสร่วมประชุมด้วย	ประสบการณ์ทำงานในบริบทของ สหภาพยุโรป	ระดับการประชุมที่เคยเข้าร่วม		
					ระดับผู้นำ	ระดับวางแผนนโยบาย	ระดับปฏิบัติการ
1	เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร	องค์กรพัฒนาเอกชน	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	มี (องค์กรได้รับการสนับสนุนจาก สหภาพยุโรป)		ใช่	ใช่
2	เจ้าหน้าที่ระดับ ปฏิบัติการ	สำนักเลขาธิการอาเซียน (อดีต)	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	ไม่มี	ใช่	ใช่	
3	เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร	องค์กรเอกชน, สำนักเลขาธิการ อาเซียน (อดีต)	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	ไม่มี	ใช่	ใช่	ใช่
4	เจ้าหน้าที่ระดับ ปฏิบัติการ	ลุ่มที่ทำงานในบริบทอาเซียน	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	ไม่มี	ใช่	ใช่	ใช่
5	เจ้าหน้าที่ระดับ ปฏิบัติการ	หน่วยงานราชการไทย	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	ไม่มี		ใช่	ใช่
6	เจ้าหน้าที่ระดับ ปฏิบัติการ	หน่วยงานราชการไทย, สำนัก เลขาธิการอาเซียนแห่งชาติประจำ ประเทศไทย (อดีต)	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	ไม่มี		ใช่	ใช่
7	เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร	องค์กรพัฒนาเอกชน	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	ไม่มี		ใช่	ใช่
8	เจ้าหน้าที่ระดับ ปฏิบัติการ	องค์กรพัฒนาเอกชน	ไทย, อินโดนีเซีย, มาเลเซีย, ฟิลิปปินส์	ไม่มี		ใช่	ใช่
9	เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร	องค์กรพัฒนาเอกชน, สำนักเลขาธิการอาเซียน (อดีต)	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	มี (เคยทำงานในสถาบันของ สหภาพยุโรปโดยตรง)	ใช่	ใช่	ใช่
10	เจ้าหน้าที่ระดับ ปฏิบัติการ	หน่วยงานราชการไทย	ครบ 10 ประเทศสมาชิก	ไม่มี		ใช่	ใช่

ผลการวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในแง่มุมต่างๆ เช่น นโยบายการจ้างล่ามของหน่วยงานที่ต้นสังกัด (หรือการถูกจ้างในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นล่าม) ข้อดีข้อด้อยที่พบด้านการสื่อสารจากประสบการณ์การเข้าร่วมหรือจัดประชุมในบริบทอาเซียนในระดับต่างๆ ความคิดเห็นต่อการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการภาษาเดียวในอาเซียน และความคิดเห็นเรื่องการใช้ล่ามการประชุม

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการล่ามของอาเซียน

จากผลการสัมภาษณ์เรื่องนโยบายการจัดจ้างล่ามนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแยกตามประเภทหน่วยงานได้ดังนี้

1. สำนักเลขาธิการอาเซียน : จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เคยทำงานในสำนักเลขาธิการอาเซียนพบว่าไม่มีการจัดจ้างล่ามใดๆในการประชุมของอาเซียนไม่ว่าในการประชุมในระดับใดก็ตาม ยกเว้นการประชุมระดับผู้นำ ซึ่งแต่ละประเทศจะมีการเตรียมล่ามมาเอง ไม่ได้เป็นการจัดการจากสำนักเลขาธิการอาเซียน เนื่องด้วยการประชุมในระดับผู้นำนั้นมักมีประเด็นเรื่องการรักษาผลประโยชน์ของรัฐที่เข้าประชุม ดังนั้นการจัดเจ้าหน้าที่ล่ามจึงมาจากคณะผู้แทนของแต่ละประเทศเองในด้านของนโยบายนั้นสำนักเลขาธิการอาเซียนไม่มีนโยบายหรือระเบียบขั้นตอนการจัดจ้างล่ามที่ประชุมใดๆ เนื่องจากมีนโยบายระบุชัดเจนในกฎบัตรอาเซียนว่าภาษาทางการของอาเซียนนั้นคือภาษาอังกฤษภาษาเดียว การประชุมใดๆ ก็ตามจะดำเนินด้วยภาษาอังกฤษ หากรัฐสมาชิกหรือผู้เข้าร่วมประชุมใดๆต้องการล่าม จะต้องจัดหาเอง โดยล่ามจากภาษาที่สามออกเป็นภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในที่ประชุม
2. สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติประจำประเทศไทยและหน่วยงานราชการไทย : ผลการสัมภาษณ์ได้ผลว่าหน่วยงานไทยทั้งสองกลุ่มไม่มีนโยบายการจัดจ้างล่ามใดๆ เนื่องจากนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างหรืองานพัสดุของไทยนั้นไม่มีการจัดประเภทค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับล่าม กล่าวคือไม่อยู่ในระเบียบการทำงานที่จะจ้างล่าม จึงไม่มีแม้แต่การจัดสรรงบประมาณเพื่อจ้างล่ามเพื่อมาทำหน้าที่ล่ามอย่างเดียวนอกกรณีใดๆก็ตาม
3. หน่วยงานเอกชน : เป็นกลุ่มหน่วยงานเดียวจากกลุ่มผู้สัมภาษณ์ที่มีระเบียบขั้นตอนการจัดจ้างล่าม โดยพิจารณาประเด็นเพียงสองประเด็นคือความจำเป็นและงบประมาณ ผู้จัดการประชุมจะพิจารณาความจำเป็นในการใช้ล่ามโดยหารือกับผู้เข้าร่วมประชุมหรือวิทยากรว่าจำเป็นต้องใช้ล่ามหรือไม่ ถ้าใช่จะใช้ล่ามภาษาใดเป็นภาษาใดบ้าง หลังจากนั้นจึงพิจารณางบประมาณที่มี หากงบประมาณมีเพียงพอหรือได้รับการจัดสรรไว้แล้ว การหาล่ามนั้น โดยมากจะติดต่อล่ามโดยคำแนะนำจากบุคคลอ้างอิงที่เคยมีประสบการณ์จ้างล่ามคนนั้นมาก่อน หลังจากนั้นก็เข้ากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานต่อไป อนึ่ง ไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดทราบหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการจัดหาล่ามการประชุมที่ได้รับการรับรอง จึงไม่มีการทำจัดจ้างกับบริษัทหรือหน่วยงานล่ามใดๆ

ปัญหาด้านการสื่อสารในการประชุมแต่ละระดับของอาเซียน

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกรายได้ให้ข้อมูลว่าการประชุมทุกงานในบริบทของประชาคมอาเซียนนั้นเป็นภาษาอังกฤษ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เคยเป็นผู้จัดการประชุมให้ข้อมูลว่าผู้จัดจะตั้งเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนทราบว่าการประชุมจะดำเนินด้วยภาษาอังกฤษ ส่วนจะมีการจัดสรรบริการล่ามหรือไม่ขึ้นอยู่กันโยบายของหน่วยงาน จากผลการสัมภาษณ์สามารถสรุปประเด็นเรื่องข้อดีของการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการภาษาเดียวในที่ประชุมในบริบทอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นการประชุมในระดับไหนก็ตาม ว่ามีข้อดีร่วมกันคือง่ายต่อการจัดการ เพราะการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาเดียวทำให้ลดภาระผู้จัดประชุมในการวางแผนจัดการบริการล่ามการประชุม ประหยัดงบประมาณจ้างล่ามและอุปกรณ์ต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษไม่เข้าใจกันนั้นยังเป็นประเด็นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ซึ่งลักษณะปัญหาจะมีความแตกต่างกันในแต่ละระดับการประชุม เพราะการประชุมในแต่ละระดับนั้นมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบแตกต่างกัน ปัจจัยเหล่านั้นได้แก่ ปัจจัยเรื่องงบประมาณจ้างล่าม ระดับการโต้ตอบในที่ประชุม ระดับความเป็นทางการ ระดับทักษะภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมประชุม ความหลากหลายด้านภาษาของผู้เข้าร่วมประชุม เนื้อหาการประชุม อำนาจต่อรองระหว่างผู้จัดงานกับผู้พูด

ในลำดับถัดไปจะเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและการจ้างล่ามในงานประชุมลำดับต่างๆ ได้แก่ การประชุมระดับผู้นำ, การประชุมระดับวางแผนนโยบาย และการประชุมระดับปฏิบัติการ

การประชุมในระดับผู้นำ

ปัจจัย	ระดับ	ลักษณะหรือผลกระทบ
1. งบประมาณจ้างล่าม	มีงบประมาณ	ผู้เข้าร่วมมีงบประมาณสามารถจ้างล่ามได้เองได้ แม้ผู้จัดประชุมจะไม่มีงบให้
2. ระดับการโต้ตอบในที่ประชุม	ต่ำ	ส่วนใหญ่เป็นบทที่ร่างมาแล้วเพื่ออ่านแถลง ไม่มีบทสนทนาโต้ตอบ
3. ระดับความเป็นทางการ	สูง	ในกรณีที่มีผู้พูดภาษาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษ จำเป็นต้องมีล่ามผู้เชี่ยวชาญแปลออกเป็นภาษาอังกฤษทางการ
4. ระดับทักษะภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมประชุม	ปานกลาง - ดี	ผู้เข้าประชุมส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้
5. ความหลากหลายด้านภาษาของผู้เข้าร่วมประชุม	มาก	อาจจำเป็นต้องใช้ล่ามหลายภาษามากขึ้น
6. เนื้อหาการประชุม	ปานกลาง	เนื้อหาเป็นการแถลงนโยบาย ไม่เป็นประเด็นเฉพาะทาง
7. อำนาจต่อรองระหว่างผู้จัดงานกับผู้พูด	น้อย	ผู้จัดงานมีอำนาจต่อรองน้อยกว่าผู้พูด เพราะเป็นระดับผู้นำ ถ้าหากผู้พูดเรียกขอบริการล่าม ก็ต้องรับพิจารณา (แต่มักไม่เป็นประเด็นปัญหา เนื่องจากผู้พูดมักจัดล่ามส่วนตัวมาเอง)

จากตารางวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและการจ้ำงล่ำมในงานประชุมระดับผู้นำ ทำให้เห็นว่าการสื่อสารในระดับการประชุมของผู้นำนั้นมีประสิทธิภาพดี เพราะผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดี หากมีความจำเป็นต้องจ้ำงล่ำม ผู้เข้าร่วมประชุมก็มีศักยภาพจัดจ้ำงล่ำมได้และก็มีกัเป็นล่ำมที่จัดหามาเอง (เพราะเป็นประเด็นเรื่องผลประโยชน์ของรัฐที่เข้าร่วม ต้องการใช้บุคคลากรภายใน) เนื้อหาการประชุมมักเป็นการแถลงนโยบาย เป็นเรื่องทั่วไปที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เนื้อหาที่ใช้พูดนั้นส่วนใหญ่ถูกร่างมาแล้วล่วงหน้า และมีกับันทึกอยู่ในเอกสารที่ให้แก่ผู้เข้าร่วมรวมถึงล่ำมในที่ประชุม ดังนั้นภาษาจึงไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานการประชุมระดับผู้นำ

การประชุมระดับวางแผนนโยบาย

ปัจจัย	ระดับ	ลักษณะหรือผลกระทบ
1. งบประมาณจ้ำงล่ำม	แล้วแต่กรณี	-สำนักเลขาธิการอาเซียน สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ ประจำประเทศไทยและหน่วยงานราชการไทยไม่จัดสรรงบ -หน่วยงานเอกชนอาจจัดสรรงบแล้วแต่กรณี
2. ระดับการโต้ตอบในที่ประชุม	สูง	ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ต้องการข้อสรุปหลังการประชุม
3. ระดับความเป็นทางการ	ปานกลาง - สูง	ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นคณะทำงาน อาจมีตั้งแต่รัฐมนตรี ปลัด กระทรวง ตัวแทนกลุ่มต่างๆและเจ้าหน้าที่ เข้าร่วม
4. ระดับทักษะภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมประชุม	ปานกลาง - ดี	เนื่องจากการประชุมนี้ยังเป็นระดับวางแผนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประเทศอาเซียนอื่นๆ ผู้เข้าประชุมส่วนใหญ่มักได้รับการคัดกรองมาแล้วโดยหน่วยงานต้นสังกัด ว่าสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ แม้บางครั้งทักษะภาษาที่แตกต่างกันจะเกิดปัญหาในการสื่อสารได้ในบางครั้ง
5. ความหลากหลายด้านภาษาของผู้เข้าร่วมประชุม	มาก	อาจจำเป็นต้องใช้ล่ำมหลายภาษามากขึ้น
6. เนื้อหาการประชุม	ซับซ้อน	เนื้อหาเป็นเรื่องเฉพาะทาง
7. อำนาจต่อรองระหว่างผู้จัดงานกับผู้พูด	แล้วแต่กรณี	ขึ้นอยู่กับสถานะของผู้เข้าร่วมประชุม ตำแหน่ง ความเชี่ยวชาญ

จากตารางวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและการจ้ำงล่ำมในงานประชุมระดับวางแผนนโยบาย เริ่มปรากฏปัญหาด้านการสื่อสารขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องภาษาที่อนุญาตให้ใช้และการจ้ำงล่ำม ประเด็นปัญหาที่ผู้ให้สัมภาษณ์เอ่ยถึงคล้ายกันมากที่สุดคือรัฐผู้เข้าร่วมประชุมจะพยายามส่งคนที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้มาร่วมประชุม แต่ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือในทางกลับกันคือส่งผู้เชี่ยวชาญที่เข้าใจประเด็นในระดับดีมากมาแต่มีปัญหาด้านการสื่อสาร แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์ก็ได้อธิบายว่า แต่ละหน่วยงานมีกลไกในการรับมือกับปัญหาดังกล่าว อาทิ

การจัดคณะผู้เข้าร่วมประชุมที่มีทักษะเกื้อหนุนกัน มีทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการสื่อสารภาษาอังกฤษร่วมคณะด้วยกัน ทำให้คณะผู้แทนสามารถสื่อสารโต้ตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพทันทีในที่ประชุม อ้างอิงจากข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้จากหน่วยราชการไทย กลไกดังกล่าวนี้เป็นวิธีที่หน่วยงานข้าราชการไทยมักใช้ในการรับมือกับปัญหาด้านการสื่อสาร วิธีนี้สังเกตได้ว่าเจ้าหน้าที่ร่วมคณะท่านหนึ่งทำหน้าที่ล่ามนั่นเอง ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านนโยบายราชการไทยไม่อำนวยให้มีการจัดจ้างล่ามการประชุมร่วมคณะไป

อีกกลไกหนึ่งคือการติดตามผลการประชุมโดยอิงจากเอกสาร กลไกนี้ใช้ได้ดีโดยเฉพาะในการประชุมของสำนักเลขาธิการอาเซียน กล่าวคือรัฐผู้เข้าร่วมประชุมเตรียมเอกสารเนื้อหาการประชุมจากคณะทำงานก่อนล่วงหน้าให้พร้อมเป็นภาษาอังกฤษ ให้ผู้แทนไปร่วมประชุมโดยสื่อข้อความเฉพาะในเอกสารที่เตรียม เมื่อเสร็จสิ้นการประชุม เลขานุการการประชุมจะส่งสรุปการประชุมให้ผู้เข้าร่วมทุกคนเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อนำกลับมาแก้ไข ถึงแม้วิธีนี้จะรัดกุมเพราะเน้นการสื่อสารด้วยเอกสารและทุกผ่านมีเวลาในการคิดทบทวนเนื้อหาภาษาอังกฤษ แต่ก็ยังเป็นวิธีที่ช้าและไม่ได้ช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในที่ประชุม

แต่อย่างไรก็ตาม ตามข้อสังเกตของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ความสามารถที่ด้อยกว่าในการสื่อสารภาษาอังกฤษในที่ประชุม นั้นจะมีผลด้านลบอย่างเห็นได้ชัดจากคณะผู้แทนของบางรัฐผลที่ตามมาคือรัฐเหล่านั้นมักจะเสียประโยชน์ในการต่อรอง เรียกร้อง วางนโยบายใดๆก็ตาม เป็นผลทำให้นโยบายของอาเซียนมักเอื้อประโยชน์แก่ประเทศที่ส่งตัวแทนเจรจาที่มีทักษะภาษาอังกฤษได้ดีกว่า ในบางโครงการที่ต้องการผู้แทนคณะจากคณะทำงานไปเจรจากับคู่ค้า ผู้นำการเจรจาก็มักจะมาจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษได้ดีกว่าประเทศนั้นจึงได้สิทธิประโยชน์โดยปริยาย

การประชุมระดับปฏิบัติการ

ปัจจัย	ระดับ	ลักษณะหรือผลกระทบ
1. งบประมาณจ้างล่าม	แล้วแต่กรณี	-สำนักเลขาธิการอาเซียน สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ ประจำประเทศไทยและหน่วยงานราชการไทยไม่จัดสรร งบประมาณ -หน่วยงานเอกชนอาจจัดสรรงบประมาณแล้วแต่กรณี
2. ระดับการโต้ตอบในที่ประชุม	ปานกลางถึง ต่ำ	- ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบ้างในการประชุมบาง รูปแบบ อย่างเช่นโครงการที่ต้องอาศัยให้ชุมชนมีส่วนร่วม การ รับฟังประชามติ - บางกรณีต้องการการโต้ตอบน้อยมาก เช่นการประชุมเพื่อ แจ้งข้อมูล อบรม เป็นต้น
3. ระดับความเป็นทางการ	ปานกลาง – ต่ำ	ผู้เข้าร่วมประชุมมักเป็นเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ภาคเอกชน ชุมชน หรือตัวแทนชุมชน
4. ระดับทักษะภาษาอังกฤษ ของผู้เข้าร่วมประชุม	ปานกลาง – ต่ำ	ความสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมประชุมมักมี จำกัด

5. ความหลากหลายด้านภาษาของผู้เข้าร่วมประชุม	ปานกลาง - น้อย	ความหลากหลายประเทศผู้เข้าร่วมประชุมมีน้อย โดยมากประมาณ 3 – 4 ประเทศ
6. เนื้อหาการประชุม	ซับซ้อน	เนื้อหาที่มีความหลากหลายมาก อาจจะเป็นเรื่องทั่วไปหรือเรื่องเฉพาะทางมากได้เช่นกัน
7. อำนาจต่อรองระหว่างผู้จัดงานกับผู้พูด	แล้วแต่กรณี	ขึ้นอยู่กับสถานะของผู้เข้าร่วมประชุม ตำแหน่ง ความเชี่ยวชาญ

จากผลสรุปที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์นั้น โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการที่ไม่ได้ทำงานอยู่ในสำนักเลขาธิการอาเซียนล้วนให้ความเห็นตรงกันว่าการประชุมในระดับปฏิบัติการ ซึ่งในที่นี้รวมถึงการประชุมระดับชุมชนมีส่วนร่วมด้วยนั้น พบว่าภาษาอังกฤษที่ใช้ในการประชุมมักเป็นอุปสรรคอย่างมาก บางครั้งตัวแทนคณะที่เข้าร่วมประชุมไม่สามารถสรุปประเด็นใดๆได้เลยหลังจากออกจากห้องประชุม เป็นผลเสียอย่างยิ่งกับการประชุม

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหานี้มีอยู่สองประการด้วยกัน ประการแรกคือระดับความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมประชุมมักอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ โดยเฉพาะผู้ร่วมประชุมที่มาจากประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่และระบบการศึกษาภาษาอังกฤษยังไม่ทั่วถึง ประเทศตกอยู่ในกรณีนี้และถูกเอ่ยชื่อบ่อยได้แก่ประเทศกัมพูชา ลาว เวียดนาม พม่า อินโดนีเซีย รวมถึงประเทศไทยด้วย ประการที่สองคือเรื่องงบประมาณ ในที่นี้สำนักเลขาธิการอาเซียนไม่มีงบประมาณหรือแม้แต่ต้นนโยบายใดๆที่จะมาแก้ปัญหาเรื่องภาษาและการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนการนำนโยบายมาใช้เชิงปฏิบัติในรัฐสมาชิก เนื่องด้วยหลักการของสำนักเลขาธิการอาเซียนเองที่จะไม่เข้ามาก้าวล่วงกิจการภายในของรัฐสมาชิกในการนำนโยบายไปดำเนินการและนโยบายเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการภาษาเดียว ในส่วนของหน่วยงานราชการไทยนั้น ก็ไม่มีงบประมาณเช่นกัน ในการจัดจ้างล่ามสำหรับการประชุมในระดับปฏิบัติการ แต่ก็มีกลไกบรรเทาปัญหาอยู่บ้างเช่น เจ้าหน้าที่บริหารโครงการหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้จัดประชุมที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ก็ต้องทำหน้าที่เป็นล่ามเอง หรือในกรณีที่เป็นจริงอย่างเช่นวิทยาการผู้เชี่ยวชาญและหาบุคคลอื่นมาแทนไม่ได้ มีความจำเป็นต้องใช้ล่าม ก็จะพยายามโยกย้ายงบประมาณส่วนอื่นมาจัดจ้างล่ามแทนและบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายประเภทอื่น หรือโดยการจัดจ้างเอกชนในการจัดงานประชุม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์แจ้งว่า ในขั้นตอนการเขียนโครงการนั้นสามารถระบุได้ถึงความจำเป็นเรื่องการจัดจ้างล่ามได้ ก็อาจจะเขียนส่งไปยังผู้มีอำนาจอนุมัติงบประมาณ ซึ่งในบางกรณีหมายถึงสำนักเลขาธิการอาเซียน แต่ในทางปฏิบัติแล้วนั้นไม่มีงบประมาณส่วนอื่นที่มีความจำเป็นสูงกว่า ทำให้การอนุมัติงบจ้างล่ามนั้นไม่ผ่าน ส่วนในกรณีของหน่วยงานเอกชนนั้นอาจมีปัญหาระบบงบประมาณการจ้างล่ามอยู่บ้างแล้วแต่กรณี แต่ก็จะไม่ติดอุปสรรคเรื่องนโยบายขั้นตอนการจัดจ้างล่าม

ปัญหาที่เห็นได้เด่นชัดเรื่องการสื่อสารในการประชุมระดับปฏิบัติการนั้นมีความรุนแรงอย่างยิ่ง ผลเสียที่เกิดขึ้นมักเห็นได้เด่นชัด ตัวอย่างที่น่าสนใจจากผู้ให้สัมภาษณ์ เช่นเมื่อผู้จัดการประชุมตั้งเงื่อนไขการประชุมว่าจะจัดเป็นภาษาอังกฤษและไม่มีบริการล่ามแล้ว บางชุมชน บางหน่วยงานที่ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง หรือที่ไม่พร้อม

ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารจริงๆอาจปฏิเสธการเข้าร่วมเลย หรือถ้ามาเข้าร่วมก็มาเพียงแค่เป็นเชิงสัญลักษณ์ เพื่อพิธีการ ไม่มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในที่ประชุม บางครั้งได้ผู้เข้าร่วมประชุมที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับเนื้อหาที่ประชุม เพราะบางครั้งคนที่รู้เนื้อหาจริง ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ ผลที่ตามมาคือการประชุมไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ไม่เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นได้อย่างที่ต้องการ ไม่ได้ผลการประชุมที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ อนึ่ง บางกรณีผู้เข้าร่วมประชุมก็อาจมาเข้าร่วมงานประชุม โดยที่ไม่แจ้งว่าตนไม่ถนัดสื่อสารภาษาอังกฤษ แต่ด้วยความรู้สึกส่วนตัวอย่างเช่น ความอาย ความกลัวขายหน้า หรือความทงนงตัว จึงปฏิเสธที่จะขอบริการล่ามหรือจะพูดแสดงความคิดเห็นใดๆในที่ประชุมเป็นภาษาอังกฤษ

รูปแบบการให้บริการล่ามที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการประชุมในบริบทของอาเซียน

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยเฉพาะผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นล่ามและหน่วยงานเอกชนที่เคยจัดจ้างล่ามมาก่อน ระบุว่าหากในการประชุมนั้น มีงบประมาณพอ และมีการอนุมัติให้จัดจ้างล่ามได้ รูปแบบการจัดจ้างล่ามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่าเหมาะสม ประหยัดงบประมาณ และง่ายต่อการจัดการที่สุด ต้องแบ่งออกเป็น 3 กรณีตามภาษาและจำนวนภาษาที่ใช้ในการประชุม ดังนี้

- กรณีที่ 1. การประชุมที่ต้องใช้ 2 ภาษา (ที่หนึ่งในภาษานั้น เป็นภาษาอังกฤษ) เป็นรูปแบบการประชุมที่จัดบริการล่ามง่ายที่สุด โดยล่ามที่ใช้คือล่ามภาษาที่ต้องการลงภาษาอังกฤษ เช่นหากในที่ประชุมกำหนดใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ล่ามที่จึงเป็นล่าม ไทย-อังกฤษ และ อังกฤษ-ไทย
- กรณีที่ 2. การประชุมที่ต้องใช้ 2 ภาษา (ที่หนึ่งในภาษานั้น ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ) เมื่อมีการประชุมระดับทวิภาคี ที่ทั้งสองประเทศต่างไม่ใช่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ทางเลือกที่ดีที่สุดคือการใช้ล่ามแปลตรงจากภาษา 2 ภาษา นั้น ตัวอย่างเช่น ภาษาที่ใช้ในการประชุมกำหนดเป็นภาษาไทยและภาษาพม่า ล่ามที่เหมาะสมที่สุดจึงควรเป็นล่าม ไทย-พม่า และ พม่า-ไทย ไม่ต้อง relay เป็นภาษาอังกฤษ แต่อุปสรรคในการจัดล่ามลักษณะนี้ อ้างอิงจากบทสัมภาษณ์คือบุคลากรล่ามที่ประชุม ที่สามารถทำล่ามคู่ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนมีจำกัดมาก และขาดการฝึกฝนเฉพาะทาง และมักไม่มีบริษัทสังกัดหรือหน่วยงานใดรับรอง
- กรณีที่ 3. การประชุมที่ต้องใช้ 3 ภาษาขึ้นไป เมื่อมีการประชุมระดับพหุภาคีที่มีมากกว่าสองประเทศขึ้นไป ที่มีภาษาประจำประเทศแตกต่างกันมากกว่าสองภาษา การจัดการล่ามที่เหมาะสมที่สุดจากการสัมภาษณ์ คือการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางสำหรับ Relay และจัดให้มีล่าม อังกฤษ-ภาษาอื่นๆ เท่าที่ต้องการ การจัดการล่ามแบบนี้สามารถทำได้สะดวกกว่าล่ามคู่ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีน้อย และอาจไม่เพียงพอ

แนวโน้มพัฒนาการวิชาชีพล่ามในบริบทของประชาคมอาเซียน

ในบทสุดท้ายของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอรวบรวมความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มการพัฒนาของวิชาชีพล่ามในการทำงานเพื่อสนับสนุนการสื่อสารในงานประชุมที่เกี่ยวข้องกับบริบทของ

ประชาคมอาเซียน รวมถึงนำเสนอข้อสังเกตเรื่องความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำนโยบายภาษาและการ
ล่ามของสหภาพยุโรปมาประยุกต์ใช้ในบริบทของประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียนไม่ใช่สหภาพยุโรป

ถึงแม้สหภาพยุโรปและประชาคมอาเซียนจะมีจุดประสงค์คล้ายกันเรื่องการอ้างซึ่งความมั่นคงของ
ภูมิภาค แต่ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิก ระดับการศึกษาและปัจจัยภายนอกอื่นๆ
ทำให้การรวมกลุ่มทั้งสองมีความแตกต่างกัน และสะท้อนออกมาในนโยบายภาษาของประชาคมอาเซียนและสหภาพ
ยุโรป (Okudaira, 2014) ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ว่ามีสาเหตุต่างๆที่อาจเป็น
เหตุให้ประชาคมอาเซียนเลือกใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการภาษาเดียวตั้งแต่แรกเริ่ม ซึ่งสาเหตุเหล่านั้นผู้วิจัยได้
จับประเด็นที่ได้จากบทสัมภาษณ์และแยกออกเป็นกลุ่ม ได้แก่ สาเหตุด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และสาเหตุอัน
เกิดจากแรงผลักดันให้เกิดการรวมตัวและพัฒนา

สาเหตุด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สามารถพิจารณาได้จากหลายมิติ เช่น จุดเริ่มต้นของสหภาพ
ยุโรปนั้น คือช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในยุคนั้นก็มีกลุ่มวิชาชีพล่ามอยู่ในยุโรปแล้ว ดังที่เห็นการใช้ล่ามอย่างเป็นทางการ
ระบบในการตัดสินคดีความอาชญากรรมสงครามโลกครั้งที่สอง ในทางกลับกันเมื่อประชาคมอาเซียนเริ่มต้นขึ้น ยังไม่มีการ
รวมกลุ่มล่ามใดๆในอาณาบริเวณนี้ (Hashim, 2013) หรือการที่รัฐสมาชิกของประชาคมอาเซียนเคยตกเป็นเมืองขึ้น
หรือการได้รับอิทธิพลตะวันตกของประเทศทำให้มีความคุ้นชินในการใช้ภาษาตะวันตก โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในช่วง
หลังสงครามโลกครั้งที่สอง (Léglise & Migge, 2007) ความตระหนักในสิทธิพลเมืองของประชาคมอาเซียนไม่เท่ากับ
ในสหภาพยุโรป ในประชาคมยุโรปพลเมืองตระหนักในสิทธิการแสดงความคิดเห็นตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
และมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรับฟังไม่ว่าการแสดงความคิดเห็นนั้นมาจากภาษาอะไร ในทางกลับกันสหภาพ
ยุโรปก็มีนโยบายเพื่อให้มั่นใจว่าจะรับฟังทุกความคิดเห็นของพลเมืองนั้นโดยมิให้ภาษาเป็นอุปสรรคในการแสดง
ความคิดเห็น (Apostolou, 2012) แต่ความตระหนักในสิทธิดังกล่าวของพลเมืองประชาคมอาเซียนยังไม่สามารถเทียบเท่า
ถึงระดับนั้นได้ (Menski, 2017) นอกจากนี้ สถานะของภาษาอังกฤษก่อนการก่อตั้งประชาคมอาเซียนก็มีผลเช่นกัน
ในบางประเทศภาษาอังกฤษได้รับการเชิดชู การพูดภาษาอังกฤษจึงเป็นการบ่งบอกชนชั้นทางสังคม เป็นชนชั้นนำ
ปัญญาชน เป็นชนชั้นที่ขับเคลื่อนประเทศ (Kachru, 1998) ผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้จะได้เปรียบในสังคม
(Hayes, 2012) ประกอบกับรัฐสมาชิกอย่างสิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ก็สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ในระดับดีอยู่แล้ว จึงทำให้
ภาษาอังกฤษเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการใช้เป็นภาษาทางการของประชาคมอาเซียน

สาเหตุอันเกิดจากแรงผลักดันให้เกิดการรวมตัวและพัฒนา กล่าวคือสหภาพยุโรปเกิดจากการรวมตัว
ของเหล่าประเทศยุโรปที่ต้องการสร้างความมั่นคงในภูมิภาค โดยการยอมรับและให้เกียรติกรรมมีตัวตนของแต่ละ
ประเทศตามแนวคิดพหุนิยม (Pluralism) ดังปรากฏในสนธิสัญญาว่าด้วยสหภาพยุโรป ดังนั้นการรวมตัวกันของ
สหภาพยุโรป จึงเคารพอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศโดยให้แต่ละประเทศสามารถใช้ภาษาของตนเองเป็นภาษาทางการ
ได้ในทางกลับกัน การรวมตัวของประชาคมอาเซียนเกิดจากความกดดันภายนอก ความต้องการรวมตัวเพื่อมีอำนาจ
ต่อรองกับชาติอื่นๆ โดยเฉพาะชาติตะวันตก ดังที่ Jürgen Haacke เขียนอธิบายอย่างกว้างขวางในหนังสือชื่อ

ASEAN's Diplomatic and Security Culture การรวมตัวนั้นจึงเป็นการรวมตัวเพื่อเจรจาซึ่งต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับโลกภายนอก โดยเฉพาะเสาเศรษฐกิจของอาเซียน (AEC) เป็นเสาที่มีพลวัตมากที่สุดเมื่อประเมินจากปริมาณกิจกรรมต่างๆที่สำนักเลขาธิการอาเซียนดำเนินการอยู่ ดังนั้นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่ครอบคลุมการติดต่อทางธุรกิจในภูมิภาคนี้ รวมถึงเป็นภาษากลางของโลกดิจิทัล จึงเป็นภาษาที่เหมาะสมที่สุดในการเจรจาต่อรองด้านการค้าการลงทุน หรือของงบประมาณสนับสนุนเพื่อการพัฒนาจากคู่เจรจาสำคัญๆ เช่น สหภาพยุโรป องค์การสหประชาชาติ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ซึ่งคู่เจรจาเหล่านี้ล้วนใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทั้งสิ้น ทั้งนี้การติดต่อเจรจากับประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีนั้นก็ดำเนินโดยใช้ภาษาอังกฤษหลักเช่นกัน

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เห็นว่าสหภาพยุโรปและประชาคมอาเซียนมาความแตกต่างที่ลงลึกในระดับผู้คน และมีมายาวนานก่อนที่จะมีการรวมตัว นโยบายพหุภาษานियมจึงอาจไม่ใช่ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประชาคมอาเซียน และการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการภาษาเดียวจะช่วยส่งเสริมให้อาเซียนพัฒนาได้ในสถานการณ์แวดล้อมที่เป็นอยู่ได้เหมาะสมกว่า

พัฒนาการของวิชาชีพล่ามและนโยบายภาษาของอาเซียน

เมื่อวิเคราะห์จากเอกสารและนโยบายต่างๆของสำนักเลขาธิการอาเซียนรวมถึงหน่วยงานอื่นๆของประชาคมอาเซียนแล้ว ไม่มีหน่วยงานใดที่มีหน้าที่บัญญัติไว้ว่ามีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาการสื่อสารในการประชุมหรือมีหน้าที่สงวนรักษาความหลากหลายของภาษาในประชาคมอาเซียน จึงเป็นเรื่องยากที่จะมีใครหรือหน่วยงานใดภายใต้บริบทของอาเซียนออกมารับภารกิจในการสร้างกลไกในการพัฒนาการล่ามการประชุม ถึงแม้สำนักเลขาธิการอาเซียนจะมีบทบาทคล้ายกับคณะกรรมการยุโรปซึ่งเป็นหน่วยงานควบคุมกองอำนาจการล่าม และแม้ในความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทุกรายเห็นตรงกันว่าน่าจะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นศูนย์กลางในการให้บริการล่าม เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์นโยบายร่วมกับบทสัมภาษณ์แล้ว ก็สามารถวิเคราะห์สาเหตุสำคัญสามประเด็นที่ทำให้สำนักเลขาธิการอาเซียนหรือหน่วยงานใดๆก็ตามภายใต้กำกับ จะไม่รับพัฒนาหรือก่อตั้งโครงการหรือหน่วยงานใดๆที่เกี่ยวกับการจัดจ้างพัฒนาวิชาชีพการล่าม อันได้แก่

1. ลักษณะการทำงานของอาเซียนที่กำหนดนโยบายจากศูนย์กลางเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนของอาเซียนอย่างแท้จริง (Yoshimatsu, 2006) ในปัจจุบันอาเซียนยังไม่มีภารกิจก่อตั้งสถาบันที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่พลเมืองของอาเซียนโดยตรง แต่ถ้าหากประชาคมอาเซียนมีการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารให้พลเมืองมีส่วนร่วมมากขึ้น ปัญหาเรื่องภาษาและการสื่อสารอาจจะกลายมาเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อนั้นจึงอาจจะให้รัฐสมาชิกพิจารณาร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา และวิธีทางแก้ไขทางหนึ่งคือการจัดตั้งหน่วยให้บริการล่าม
2. ปัจจัยด้านงบประมาณ ประชาคมอาเซียนไม่มีการจัดงบประมาณใดๆในการพัฒนาบุคลากรล่าม เพราะยังไม่เห็นว่าการสื่อสารจะเป็นปัญหา กล่าวคือหากจะมีการจัดสรรงบประมาณได้ ก็ต้องมีการระบุชัดเจนว่าภาษาและการสื่อสารเป็นปัญหาในกระบวนการปฏิบัติงาน และวิธีแก้ไขวิธีหนึ่งคือการใช้ล่าม เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้

เสนอความคิดเห็นว่างบประมาณดังกล่าวอาจมาจากคู่มือที่เห็นชอบแนวคิดพหุภาษานิยมเช่นสหภาพยุโรปก็ได้ โดยให้เป็นงบประมาณสำหรับใช้ทดลองพัฒนาโครงการนำร่อง

3. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านภาษาทางการ หากประชาคมอาเซียนเลือกที่จะเพิ่มภาษาทางการ นอกจากภาษาอังกฤษ ประเทศที่ได้เปรียบจากการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาเดียวย่อมไม่เห็นชอบ และตามหลักปฏิบัติของประชาคมอาเซียนแล้ว การเสนอนโยบายใดๆจะผ่านก็ต่อเมื่อประเทศสมาชิกทั้งสิบประเทศลงมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากว่ามีประเทศที่ได้เปรียบจากนโยบายนี้อยู่แล้ว เช่น ประเทศสิงคโปร์ ก็มีแนวโน้มสูงที่จะปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงนโยบายภาษาใดๆ

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าในอนาคตพลเมืองในประชาคมอาเซียนย่อมมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในการวางแผนนโยบายและดำเนินงาน ความร่วมมือต่างๆ ข้อตกลงระหว่างรัฐสมาชิกก็จะมีมากขึ้น ดังนั้นการติดต่อสื่อสารและการประชุมย่อมเพิ่มขึ้นตามมา เมื่อถึงเวลานั้น การพิจารณาเรื่องเปิดรับภาษาอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้นอาจจะเป็นวาระของประชาคมอาเซียนได้ อนึ่ง ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายมีความเชื่อมั่นว่าภาคเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียนจะเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศที่อยู่ติดกัน ด้วยปริมาณการติดต่อทางธุรกิจการค้าที่เพิ่มมากขึ้นนี้ จะทำให้ภาคธุรกิจเอกชนมีความต้องการล่ามมากขึ้น และจากความต้องการของภาคเอกชนที่พร้อมทั้งเงินทุนนี้เอง ทำให้วิชาชีพล่ามสามารถเติบโตได้ ดังนั้นการรวมตัวของกลุ่มวิชาชีพล่ามจึงน่าจะเกิดในประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ท้ายที่สุดแล้ว ในกฎบัตรอาเซียนก็ยังเปิดช่องว่างเรื่องภาษาอยู่ เพราะเท่าที่กำหนดในกฎบัตรต้นฉบับภาษาอังกฤษคือ “The working language of ASEAN shall be English.” หรือฉบับภาษาไทยแปลว่า “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือภาษาอังกฤษ” ซึ่งนั่นแปลว่ายังมีช่องว่างเรื่องการกำหนด “ภาษาทางการ” หรือ “official language” อันจะทำให้พลเมืองทุกคนในอาเซียนสามารถมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนได้ โดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง

รายการอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2015). ความเป็นมาของอาเซียน. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2018 จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20150407-154408-852678.pdf>
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2014). *โครงสร้างอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2018. จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20140106-184836-737560.pdf>
- Aiic. (2017). *Interpreting school & programmes*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก <https://aiic.net/directories/schools/georegions/>
- ASEAN Secretariat. (2006). *Joint Statement from the 1st ASEAN Education Ministers Meeting and 41st SEAMEO Council Conference, Singapore*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก

<http://asean.org/joint-statement-from-the-1st-asean-education-ministers-meeting-and-41st-seameo-council-conference-singapore/>

Asean Secretariat. (2007). *Charter of The Association of Southeast Asian Nations* : 5, 29.

ASEAN Secretariat. (2007). *Media Release ASEAN Leaders Sign ASEAN Charter*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก <http://asean.org/media-release-asean-leaders-sign-asean-charter-singapore/>

ASEAN Secretariat. (2012). *Agreement on the Establishment of the ASEAN Centre for Energy*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก http://asean.org/?static_post=agreement-on-the-establishment-of-the-asean-centre-for-energy

ASEAN Secretariat. (2012). *Report of The ASEAN Eminent Persons Group (EPG) on Vision 2020 The People's ASEAN*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก http://asean.org/?static_post=report-of-the-asean-eminant-persons-group-epg-on-vision-2020-the-people-s-asean

ASEAN Secretariat. (2012). *Report of The ASEAN Eminent Persons Group (EPG) on Vision 2020 The People's ASEAN*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก http://asean.org/?static_post=report-of-the-asean-eminant-persons-group-epg-on-vision-2020-the-people-s-asean

ASEAN Secretariat. (2012). *Agreement on Dispute Settlement Mechanism of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Co-Operation Between the Association of Southeast Asian Nations and the People's Republic of China*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก http://asean.org/?static_post=agreement-on-dispute-settlement-mechanism-of-the-framework-agreement-on-comprehensive-economic-co-operation-between-the-association-of-southeast-asian-nations-and-the-people-s-republic-of-china-5

ASEAN Secretariat. (2012). *Agreement on Dispute Settlement Mechanism Under the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation Among the Governments of the Member Countries of the Association of Southeast Asian Nations and the Republic of Korea Kuala Lumpur, 13 December*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก http://asean.org/?static_post=agreement-on-dispute-settlement-mechanism-under-the-framework-agreement-on-comprehensive-economic-cooperation-among-the-governments-of-the-member-countries-of-the-association-of-southeast-asian-nation

ASEAN Secretariat. (2013). *Keynote Address by H.E. Le Luong Minh, Secretary-General of ASEAN at the British Council Conference on "Educating the Next Generation of Workforce: ASEAN Perspectives on Innovation, Integration and English" 24 June 2013 Bangkok, Thailand*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก <http://asean.org/keynote-address-by-he-le-luong->

[minh-secretary-general-of-asean-at-the-british-council-conference-on-educating-the-next-generation-of-workforce-asean-perspectives-on-innovation-integration-and-english/](#)

ASEAN Secretariat. (2013). *ASEAN-10: Meeting the Challenges*, by Termsak Chalermpanupap.

[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2018 จาก <http://asean.org/asean-10-meeting-the-challenges-by-termsak-chalermpanupap/>

ASEAN Secretariat. (2014). *Memorandum of Understanding on the Establishment of the ASEAN Foundation*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2018. จาก

http://asean.org/?static_post=memorandum-of-understanding-on-the-establishment-of-the-asean-foundation

ASEAN Secretariat. (2016). *The Asean Declaration (Bangkok Declaration) Bangkok, 8 August 1967*.

[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 22 ตุลาคม 2017 จาก <http://asean.org/the-asean-declaration-bangkok-declaration-bangkok-8-august-1967/>

ASEAN Secretariat. (2016). *ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint 2025*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2018 จาก <http://asean.org/storage/2016/01/ASCC-Blueprint-2025.pdf>

Asean Secretariat. (2017). *INDICATIVE ASEAN NOTIONAL CALENDAR 2017*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก <http://asean.org/storage/2015/05/ASEAN-Notional-Calendar-ASEC-Format-as-of-10-May-2017.pdf>

Asean Secretariat. (2018). *Joint Ministerial Statement of The Nineteenth (19th) ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Council*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2018 จาก

<http://asean.org/joint-ministerial-statement-of-the-nineteenth-19th-asean-socio-cultural-community-ascc-council/>

Barcelona European Council (2002). *Barcelona objective* : 19.

Braj B. Kachru. (1998). *English as an Asian Language, Links & Letters* 5 : 89-108 [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2018. จาก

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.199.2932&rep=rep1&type=pdf>

Directorate-General for Interpretation (SCIC). (2016) European Commission. *SCIC: Interpretation in figures - 2016*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก

http://ec.europa.eu/dgs/scic/docs/about_dg_int/statistics-brochure.pdf

Directorate-General for Interpretation (SCIC). (2017). *A Brief History*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก

https://ec.europa.eu/dgs/scic/about-dg-interpretation/a/brief-history/index_en.htm

Education First. (2017). *EF English Proficiency Index*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก

<https://www.ef.co.th/eipi/regions/asia/>

- Educational Testing Service (ETS). (2016). *Test and Score Data Summary for TOEFL iBT® Tests*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก https://www.ets.org/s/toefl/pdf/94227_unlweb.pdf
- European Commission. (2010). *MANUAL FOR MEETINGS WITH INTERPRETATION Guide for Interpreters and Heads of Interpretation Teams*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก <https://ec.europa.eu/dpo-register/download?metald=1434801>
- European Commission. (2012). *EUROPEANS AND THEIR LANGUAGES*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf
- European Commission. (2013). *Frequently asked questions on languages in Europe (MEMO)*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2018 จาก http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-825_en.htm
- European Commission. (2013). *Interpreting for the European Union*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2017 จาก https://ec.europa.eu/info/departments/interpretation_en
- European Commission. (2016). *Strategic plan 2016-2020 – Interpretation*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2018 จาก https://ec.europa.eu/info/publications/strategic-plan-2016-2020-interpretation_en
- European Commission. (2016). *Interpretation in figures - 2016*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2017 จาก https://ec.europa.eu/info/departments/interpretation_en
- European Commission. (2016). *MAIN TECHNICAL SPECIFICATIONS FOR CONFERENCE ROOMS WITH SIMULTANEOUS INTERPRETING* [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/technical-specifications-for-conference-rooms-with-simultaneous-interpreting_2016_en.pdf
- European Commission. (2016). *Management Plan 2017*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/management-plan-scic-2017_en.pdf
- European Commission. (2017). *Management Plan 2018*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก https://ec.europa.eu/info/publications/management-plan-2018-interpretation_en
- European Parliament. (2014). *Code of Conduct on Multilingualism*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก http://www.europarl.europa.eu/pdf/multilinguisme/coc2014_en.pdf

- European Parliament. (2016). *Research for Cult Committee – European Strategy for Multilingualism: Benefits and Costs*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573460/IPOL_STU%282016%29573460_EN.pdf
- European Sources Online. (2013). *Information Guide - Court of Justice of the European Union*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก <http://orca.cf.ac.uk/77346/1/633-1509-1-SM.pdf>
- European Union. (2014). *Multilingualism - an asset and a commitment*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0003>
- Federal Union of European Nationalities. (2012). *Linguistic Diversity and Multilingualism in Europe*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2018 จาก https://www.fuen.org/fileadmin/user_upload/Dokumente/Documents-3_Our-language-diversity-campaign_Linguistic-diversity-and-multilingualism-in-Europe.pdf
- Isabelle Léglise, Bettina Migge. (2007). *Language and colonialism. Applied linguistics in the context of creole communities*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2018. จาก <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00292388/document>
- Kirkpatrick, Andy. (2010). *English as a Lingua Franca in ASEAN: A Multilingual Model*. พิมพ์ครั้งที่ 1. Canada: NUS Press and Hong Kong University Press.
- Kirkpatrick, Andy. (2011). *English as an Asian lingua franca and the multilingual model of ELT*. *English Teaching* 44 (2): 212-224. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก <https://doi.org/10.1017/S0261444810000145>
- Kirkpatrick, Andy. (2015). *English as a lingua franca; the threat to other languages*. [บรรยาย] เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2015 ที่ Lancaster House, London. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก <http://www.ciol.org.uk/sites/default/files/ThrelfordLecture.pdf>
- Menski, Werner F. (2017). *Human Rights in Southeast Asia*. *Journal of South East Asian Human Rights*, nov. 2017, vol. 1, no. 2 : 109-127. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2018. จาก <https://jurnal.unej.ac.id/index.php/JSEAHR/article/view/5293>
- Pichet Chansong. (2015). *The Strategy for the Preparation for the ASEAN Community of the Local Administration*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2018 จาก https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3041740
- Poranee Deerajiset. (2014). *The ASEAN Community 2015 and English Language Teaching in Thailand*. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 10(2).

Sophana Srichampa, (2015). *Globalisation and the Language Situation in Thailand*. Language and Linguistics (2015). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2017 จาก <https://www.researchgate.net/publication/284148708>